

Krisztina **ROZGONYI**
Aynur **BƏŞİRLİ**
Ələsgər **MƏMMƏDLİ**
Sevinc **ƏLİYEVƏ**

bərabərliyi

və

azadlığı

Dərs vəsaiti

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

MÜNDƏRİCAT

Ön söz.....	7
Mövzu 1: Gender və gender bərabərliyi konsepsiyaları	8
“Gender” konsepsiyasının tarixi	12
Gender qarşılıqlı bağlılıq məsələsi kimi və gender biosiyaseti.....	15
Avropa Şurasının sənədlərində əks olunmuş gender və gender bərabərliyi konsepsiyaları	16
Medianın siyasət sənədlərində gender konsepsiyası	19
Mənbələr.....	22
Mövzu 2: Media azadlığı və medianın cəmiyyətdə rolu	23
Media hüququnun konstitusion təminatları	24
Medianın fəaliyyətini tənzimləyən daxili qanunvericilik normaları.....	27
KİV haqqında Qanunun tələbləri	28
Mənbənin gizliliyinin qorunması.....	30
Media azadlığı və informasiya əldə etmə hüququ	31
Jurnalist təhlükəsizliyi	35
Mənbələr.....	38
Mövzu 3. Gender bərabərliyi hüquqi konsepsiya kimi. Gender bərabərliyinin sosial ədalətlə və media azadlığı ilə əlaqəsi	39
Gender bərabərliyi ayrı-seçkilik əleyhinə hüquqi sənədlərin işığında....	39
İfadə azadlığı gender bərabərliyi məsələsi kimi.....	46
Gender və media azadlığı	48
Əyani nümunə 1: Nifrət nitqinin gender aspektləri.....	49
Əyani nümunə 2: Reklamlarda gender stereotipləri	51
Əyani nümunə 3: Gender baxımından jurnalistlərin təhlükəsizliyi.....	52
Gender bərabərliyi və media sahəsində Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin yurisdiksiyası	54
Mənbələr.....	58
Mövzu 4. Gender bərabərliyinin hüquqi aspektləri: Azərbaycan qanunvericiliyi və təcrübə	59
Gender bərabərliyinin təmin edilməsi baxımından yerli qanunvericilik. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında gender bərabərliyi.....	59
Digər qanunvericilik aktlarında gender bərabərliyi. Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu	61
Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində gender məsələsi	64
Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu	69
Kütləvi informasiya vasitələrinin fəaliyyətini tənzimləyən qanunvericiliyin tələbləri	75

<i>Gender bərabərliyi sahəsində hüquqi məsuliyyət</i>	77
<i>Mənbələr</i>	78
Mövzu 5. Azərbaycan mediasında qadın hüquqları. Tarixi baxış. <i>Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətində qadın hüquqları</i>	79
<i>Azərbaycanda qadınlar. XX əsrin əvvəlləri. Portret cizgiləri.</i>	
<i>Qadının yeri</i>	80
<i>Qadının vəziyyəti</i>	81
<i>Övrət, arvad, qadın, qız, ünas, xatun, bəyim, xanım...</i>	
<i>“Arvad məsələsi”nin kökləri və ya dil təfəkkürün aynası kimi</i>	82
<i>Milli mətbuatımızda qadın məsələsinin kökləri və fəlsəfəsi</i>	85
<i>“İşıq”ın işığında</i>	89
<i>Müsəlman qadınından türk qadınına keçid</i>	90
<i>Qadınların seçki hüququ uğrunda mübarizədə: 1905–1918</i>	91
<i>28 may 1918-ci il İstiqlal Bəyannaməsi və qadın hüquqları.</i>	
<i>Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətində qadın hüquqlarının</i> <i>təmin edilməsinə yönələn tədbirlər</i>	95
<i>Cümhuriyyət dövründə mətbuatda qadın hüquqları məsələsi.</i>	
<i>Şəfiqə Əfəndizadənin yaradıcılığında qadın hüquqları</i>	97
<i>Mənbələr</i>	100
Mövzu 6. Gender stereotipləri	101
<i>Stereotip nədir? “COVID 19” – stereotipləri</i>	
<i>aşkarlayan lakmus kağızı...</i>	101
<i>Stereotiplər – dəstəkdir, yoxsa köstək?</i>	103
<i>Gender stereotipləri</i>	103
<i>Azərbaycan ailəsində gender stereotipləri</i>	104
<i>Stereotiplərin dinamikası: konservasiya, modifikasiya,</i> <i>transformasiya</i>	106
<i>Dağılan stereotiplər: 90-lardan sonra...</i>	107
<i>Gender stereotipləri mediada</i>	108
<i>Gender beyni varmı?</i>	109
<i>Reyhan Camalova – gender beyni stereotiplərini sındıran qız</i>	111
<i>Mənbələr</i>	112
Mövzu 7. Mediada cinsiyyətçilik	113
<i>Cinsiyyətçilik hakimiyyət münasibətləri və gender mövqeləri</i> <i>məsələsi kimi</i>	113
<i>Mediada cinsiyyətçilik</i>	117
<i>İdman tədbirləri mediada: cinsiyyətçi təqdimat meydanı</i>	119
<i>Mediada dilin strateji istifadəsi</i>	120
<i>Sosial media və cinsiyyətçilik: bədən imici</i>	121
<i>Mediadakı gender stereotipləri və cinsiyyətçiliklə mübarizə:</i>	
<i>Avropa Şurasının rolu</i>	121
<i>Mənbələr</i>	124

Mövzu 8. Genderəsaslı zorakılıq və mediada cinsiyyətçi nifrət nitqi.....	125
<i>Genderəsaslı zorakılıq nəzəriyyələri .....</i>	125
<i>Cins və zorakılıq .....</i>	128
<i>Cinsiyyətçi nifrət nitqi genderəsaslı zorakılığın təzahürü kimi .....</i>	129
<i>Cinsiyyətçi nifrət nitqinin dili.....</i>	130
<i>Onlayn rejimində genderəsaslı zorakılıq .....</i>	131
<i>Qadın jurnalistlərə qarşı zorakılıq .....</i>	132
<i>Mediada cinsiyyətçi nifrət nitqi ilə mübarizə:</i>	
<i>siyasət sahəsində tədbirlər və Avropa Şurasının rolu.....</i>	133
<i>Mediada cinsiyyətçi nifrət nitqi ilə mübarizəyə dair</i>	
<i>Avropa Şurasının sənədləri .....</i>	134
<i>Mənbələr.....</i>	136
Mövzu 9. Gender bərabərliyini təmin etmək üçün peşəkar mediada istifadə edilməli strategiyalar.....	137
<i>Avropada gender bərabərliyi sahəsində strategiya sənədləri.....</i>	137
<i>Gender bərabərliyi sahəsində strategiya sənədlərində medianın yeri və rolu .....</i>	139
<i>Peşəkar mediada istifadə ediləcək strategiyalar .....</i>	140
<i>Mənbələr.....</i>	146
Mövzu 10. Audiovizual sektorda gender bərabərliyi	147
<i>Audiovizual sektorda gender stereotipləri və qadınların təsviri. ....</i>	147
<i>Göyçək Fatmadan Barbiyə qədər. Yaxud uşaqlar bizi necə tərbiyə edə bilər.....</i>	147
<i>Cinsçilik və qadınlara qarşı zorakılıqla mübarizədə audiovizual sektorun rolu .....</i>	149
<i>Örnek 1. Yalan məlumat yayan qadının həbsi barədə xəbər.....</i>	149
<i>Örnek 2. Bir kartın reklamı.....</i>	152
<i>Örnek 3. “Qadına şiddətə yox deyək!” sosial çarxı.....</i>	152
<i>Örnek 4. “Sabahın alimləri” IX Respublika Müsabiqəsinin açılış mərasiminə həsr olunmuş reportaj.....</i>	153
<i>Jurnalistlərin gender savadlılığı. Zamanın nəbzini necə tutmalı?.....</i>	155
<i>Örnek 5. “Little voice Azerbaijan” layihəsi. Uşaqlar bizim bu günümüzdür!.....</i>	156
<i>Mənbələr.....</i>	157
Mövzu 11. Təbliğedici və reklam xarakterli məhsullarda gender amili	158
<i>Təbliğedici və reklam xarakterli məhsullarda gender stereotipləri və qadın obrazlarının xarakterik cəhətləri.....</i>	158
<i>Reklamda gender bərabərliyini təmin üçün mövcud beynəlxalq təcrübə Advertising niyə və necə Femvertising oldu? .....</i>	162
<i>Azərbaycan reklam bazarında gender stereotipləri .....</i>	164

	<i>Avropa Şurasının Reklamda qadınların imici haqqında</i>	
	<i>1799 sayılı Qətnaməsi.....</i>	<i>166</i>
	<i>Mənbələr.....</i>	<i>167</i>
	Mövzu 12. Sosial media və gender bərabərliyi	168
	<i>Sosial mediada gender bərabərliyi .....</i>	<i>168</i>
	<i>Sosial media üzərindən cinsi qısınama .....</i>	<i>172</i>
	<i>Sosial medianın gender bərabərliyinə mümkün qatqısı.....</i>	<i>173</i>
	<i>Örnek 1. Wikigender.....</i>	<i>174</i>
	<i>Örnek 2. Gender Hub Azərbaycan .....</i>	<i>175</i>
	<i>Örnek 3. Woman Life.....</i>	<i>175</i>
	<i>Mənbələr.....</i>	<i>176</i>
	Mövzu 13. Seçkilərin işıqlandırılması və gender amili	178
	<i>Seçki hüququ.....</i>	<i>178</i>
	<i>Avropa Şurasının standartları .....</i>	<i>181</i>
	<i>Seçkilərdə medianın rolu və gender balans problemi.....</i>	<i>184</i>
	<i>Seçki idarəçiliyi sahəsində gender balans problemi .....</i>	<i>184</i>
	<i>Medianın seçkiqabağı təşviqatda iştirakı .....</i>	<i>185</i>
	<i>Qadın və kişi siyasətçilərin mediada işıqlandırılması .....</i>	<i>187</i>
	<i>Seçkilərdə gender stereotipləri .....</i>	<i>189</i>
	<i>Seçkilərin işıqlandırılmasında gender aspekti .....</i>	<i>191</i>
	<i>Mənbələr.....</i>	<i>192</i>
6	Mövzu 14. Gender bərabərliyi və inklüziv inkişaf	193
	<i>202 illik yolun azərbaycanlı yolçuları .....</i>	<i>193</i>
	<i>Inklüziv cəmiyyəti necə tanımalı? .....</i>	<i>194</i>
	<i>Inklüziv cəmiyyət, ya açıq cəmiyyət?</i>	
	<i>Terminoloji dəqiqlik nəyə görə vacibdir? .....</i>	<i>195</i>
	<i>Inklüziv inkişaf, ya inklüziv artım?.....</i>	<i>196</i>
	<i>Inklüziv inkişaf ideyası necə yarandı? .....</i>	<i>197</i>
	<i>3 önəmli mərhələ: WID, WAD və GAD,</i>	
	<i>yaxud Qadından Genderə .....</i>	<i>198</i>
	<i>“Gender mainstreaming” və ya gender yönümlü</i>	
	<i>həssas yanaşma nədir?.....</i>	<i>200</i>
	<i>Gender bərabərsizliyi göstəricisi və insan inkişafı .....</i>	<i>201</i>
	<i>Gender statistikas. Azərbaycanda gender statistikas</i>	<i>202</i>
	<i>Qadınların mediada təmsilçiliyi.....</i>	<i>203</i>
	<i>Son söz əvəzi, yaxud jurnalistlər nə edə bilər.....</i>	<i>206</i>
	<i>Mənbələr.....</i>	<i>206</i>